

NOVA CURIA IVANOVACA - KAKO JE NOVOVJEKOVNI MAJUR¹ POSTAO SREDNJOVJEKOVNI SAMOSTAN

Konzultacijom slovenske i mađarske historiografije te analizom izvora pokušavamo odrediti konačnu lokaciju srednjovjekovnog samostana ivanovaca koji hrvatska historiografija smješta u Hlapičinu, na samom sjeveru Republike Hrvatske. Osim srednjovjekovne Nove Curie, analizirat ćemo i poznate izvore vezane za istoimeni toponim koji se u Međimurju javlja u kasnijim stoljećima te pokušati odgonetnuti kako je u historiografiji došlo do pogreške koja se zadržala sve do danas.

UVOD

Nova Curia ili Novi Dvori ivanovaca u Hlapičini, na sjeveru Hrvatske i Međimurske županije, popularna su tema u hrvatskoj historiografiji još od 19. stoljeća. Prvi hrvatski povjesničar koji se doticao teme bio je Ivan Kukuljević Sakcinski, koji u svojoj studiji piše da su u Međimurju, točnije u Štrigovi i Novim Dvorima boravili vitezovi templari.² Gotovo stoljeće kasnije je Lelja Dobronić napisala novu studiju³ u kojoj je ozbiljno izrazila sumnju da su hlapičinski Novi Dvori za-

¹ Majur (mađ. major < njem. Meierhof), salaš, udaljeniji dio vlastelinstva ili, općenito, velikoga zemljišnog imanja, s vlastitim gosp. zgradama, tehničkim sredstvima i radnom stokom. Obično ima posebnog upravitelja. U feudalno su doba radnu snagu davali kmetovi iz okolnih sela, a poslije seoski najamni radnici (stalni i sezonski); Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38219>, 22. 4. 2018.

² KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, Ivan, *Priorat vranski sa vitezi templari i hospitalci sv. Ivana u Hrvatskoj*, Zagreb, 1886., str. 36.

³ DOBRONIĆ, Lelja, „Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj“, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, Zagreb, 1984., str. 24-26.

pravo srednjovjekovna Nova Curia, ivanovečki preceptorat. Nakon što autorica objavljuje knjigu koja se uglavnom temelji upravo na navedenoj studiji,⁴ priča o ivanovcima u Hlapičini potpuno se ustalila u hrvatskoj⁵ i lokalnoj međimurskoj historiografiji.⁶ Iako se pojedine studije razlikuju u detaljima, pa i teoriji o samom podrijetlu posjeda (pitanju je li riječ o bivšem templarskom posjed), konačni je zaključak da su na području današnje Hlapičine viteški redovi imali svoje važno sjedište.

Ipak, kako je riječ o graničnom području, neizbježno je konzultiranje mađarske i slovenske historiografije, što, vidjet ćemo, do sada baš i nije bio slučaj. Mađarska nam historiografija nudi jedan potpuno drugi pogled na problematiku. Iako se dugo vremena oslanjala uglavnom na studiju Ede Reisziga,⁷ u novije se vrijeme time intenzivno bavi Zsolt Hunyadi, kako u svojoj doktorskoj disertaciji,⁸ tako i u brojnim drugim radovima.⁹ Zanimljivo, on uglavnom ni ne raspravlja mogućnost da se preceptorat ivanovaca nalazio na području današnje Hlapičine, što je u našoj historiografiji prihvaćeno kao neupitna činjenica, već ih smješta u Újudvar kod Velike Kaniže (Nagykanizsa).

Područja se doticala i slovenska historiografija obrađujući uglavnom viteške redove u Prekmurju. Prvi je o njima pisao još Fran Kovačić, a kvalitetnu studiju daje Ivan Zelko još davne 1936.¹⁰ Najnoviji opširniji rad o toj tematici je onaj Mihe Kosa,¹¹ koji je pokazao na primjerima iz današnje Slovenije da su brojna svjedo-

⁴ DOBRONIĆ, Lelja, *Templari i ivanovci u Hrvatskoj*, Zagreb, 2002.

⁵ Još je autora pisalo o Novim Dvorima u kontekstu ivanovaca, vidi: ŠANJEK Franjo, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata. Srednji vijek*, Zagreb, 1993, str. 196-197; PERIČIĆ, Eduard „Vranski prior Ivan od Paližne i Petar Berislavić“, *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, Zadar, 1971, str. 239-320; ZANINOVIĆ, Joško, „IVANOVCI (MALTEŠKI VITEZOVI) NA TLU HRVATSKE DO 1526. GODINE (povijesni pregled)“, *Croatia Christiana periodica*, Vol.17 No.31, Zagreb, 1993., str. 25 – 41.

⁶ KALŠAN, Vladimir, *Međimurska povijest*, Čakovec, 2006.; FILIPAN-ŽIGNIĆ, Blaženka, *750 godina NOVIH DVORA I HLAPIČINE*, Mursko Središće, 2016.; BLAŽEKA, Tomo, „Ivanovci (malteški vitezovi) na tlu Hrvatske i Međimurja“, *Donjomeđimurski zbornik vol. 2*, Prelog, 2015., str. 105 – 113.

⁷ REISZIG, Ede, *A jeruzsálemi Szen János lovagrend Magyarországon [Red vitezova svetog Ivana Jeruzaleškom u Mađarskoj]*, 2 vols, Budapest, 1925-28.; Postoji i stari rad autora u kojem također smješta Novu Curiu u Újudvar i odbacuje mogućnost da je riječ o Hlapičini: REISZIG, Ede, „A János-lovagrend Csurgón“, *Katolikus szemle vol. 20, tom. 1*, Budimpešta, 1906., str. 26 – 40.

⁸ HUNDYADI, Zsolt, *Hospitallers i the Medieval kigdom of Hungary c1150-1387*, CEU, Budimpešta, 2004. [dalje:Hunyadi, PhD].

⁹ Vidi: HUNYADI, Zsolt, „Milites Christi in the medieval kingdom of Hungary: a historigraphical overview“, *Chronica: Annual of the Institute of History, University of Szegeed* 3, 2003., str. 50 – 57; „The formation of the territorial structure of the Templars and Hospitallers in the medieval Kingdom of Hungary“, *Die geistlichen Ritterorden in Mitteleuropa : Mittelalter*, Brno, 2011 s. 183-197.

¹⁰ ZELKO, Ivan, „Doneski k prekmurski zgodovini (Viteški redovi)“, *Časopis za zgodovinu i narodopisje XXXI*, Maribor, 1936, str. 68-69.

¹¹ KOS, Miha, „Templarji na Slovenskem : prispevek k reševanju nekaterih vprašanj srednjeveške zgodovine Prekmurja, Bele Krajine in Ljubljane“, *Zbirka Zgodovinskega časopisa* 13, Ljubljana, 1995.

čenja o templarima tek legende i da se temelje na izvorima koji su pisani stoljećima nakon što su templari navodno nastanili određena mjesta, što je svakako obrazac koji moramo uvažiti i za područje Međimurja. Ono što odmah možemo detektirati kao problem je i sam opseg većine navedenih studija, koje nerijetko obrađuju čitave površine današnjih modernih država ili srednjovjekovnih kraljevstava. Takav pristup gotovo u pravilu donosi i greške, pošto je nemoguće da povjesničar jednako dobro poznaje povijest svih krajeva koje obrađuje. Dakle, ili imamo studije koje obrađuju silne posjede ivanovaca na širokim područjima bez da ih dovode u kontekst specifičnih problema koje svako mikropodručje nosi, pa čak se ni ne zadržavaju previše na samom određivanju lokaliteta, ili imamo lokalne studije koje se uglavnom nekritički povode rezultatima glavnih autoriteta za pitanje viteških redove.

Cilj je ovog rada kroz analizu izvora razjasniti pitanje lokacije Nove Curie ili Novih Dvora ivanovaca, srednjovjekovnog preceptorata. Nakon toga, analizom izvora pokušat ćemo ustvrditi poznate činjenice o lokalitetu Novi Dvori u Međimurju, koji se neupitno javlja u kasnijim stoljećima i u lokalnoj predaji preuzima identitet doma ivanovaca. Konačno, pregledom narativnih izvora koje su povjesničari koristili kod određivanja lokaliteta Nove Curie odredit ćemo historiografski tijek koji je do pogreške doveo i odgovoriti na pitanje: „Kako je novovjekovni majur postao srednjovjekovni ivanovečki preceptorat?“.

NOVA CURIA – SREDNJOVJEKOVNI PRECEPTORAT IVANOVACA

Iako se nedavno proslavila velika 750. godišnjica Novih Dvora i Hlapičine,¹² istina je da se u ispravama Nova Curia, ili u ovom slučaju preciznije, Újudvar, spominje još 70 godina ranije. Riječ je o darovnici kraljice Eufrazine kojom preceptoratu ivanovaca u Székesfehérváru daruje razne posjede, među njima i nama poznate kasnije ivanovačke preceptorate, Újudvar i Čurguj (Csurgó).¹³ U dokumentu se i izričito navodi kao Újudvar (*Uydvuor*).¹⁴ Čini se da sjedište ivanovaca tamo u tom trenu još nije postojalo, pošto nitko nije predstavljao red u sporu benediktinaca i ivanovaca godine 1226.¹⁵ Sa sigurnošću možemo pripadnike reda

¹² Što je, dokazat ćemo, pogrešno.

¹³ DIPLOMATIKAI LÉVELTAR [dalje: DL], MKA, Acta jesuitica, 27.; FEJÉR, Georgius, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, Tomus II*, Budimpešta, 1829., str.283; Ispravu spominje i Hunyadi, PhD, str. 134.

¹⁴ Što zapravo ne dokazuje ništa, jer Újudvar, Nova Curia ili Novi Dvori su samo mađarski, latinski i hrvatski prijevod iste riječi. Riječ je i o prilično rasprostranjenom toponimu na području čitavog Kraljevstva.

¹⁵ HUNYADI, PhD, str. 136.

smjestiti u lokalitet tek godine 1236., a nakon toga prateći dokumente imamo jasnu sliku djelovanja reda.¹⁶

Ipak, imena samih preceptora ili vicepreceptora ne znače ništa u rješavanju našeg problema. Nigdje nas ne vodi ni analiza isprava ovjerenih u Novoj Curiji, pošto kao mjesto javne vjere jednako može funkcionirati glede sporova u Međimurju i sporovima u danas mađarskom djelu Zale. Tražimo dakle vezu s obližnjim plemenitim obiteljima ili obližnjim posjedima čija nam je lokacija poznata. Prvi takav trag nalazimo tek godine 1376., kada se spore ivanovci iz Novih Dvora i Čurguja s Nikolom, sinom Ivana Kaniškog,¹⁷ koji ubrzano stječe posjede i širi moć po tadašnjoj Zalskoj županiji, s centrom u Kaniži, koja se nalazi upravo nadomak današnjeg Ujudvara. Šest godina kasnije, godine 1382., Kaniški taj posjed i uzimaju u zalog, što je zadnji put da ga nalazimo u izvorima kao dom ivanovaca.¹⁸ Kako je zalog bio visok (4000 zlatnih ugarskih florena), nije postojala realna mogućnost da se oni kasnije opet otkupe. Dovođenje posjeda u kontekst Kaniških, odnosno u njihovo vlasništvo bitno nam olakšava rješavanje samog problema, pošto su Kaniški djelomično istraženi od strane mađarske historiografije, baš kao i njihovi posjedi.¹⁹ Ako pogledamo položaje ostalih posjeda obitelji koja se jasno identificira upravo po središnjoj utvrdi Kaniži, postat će nam jasno zašto bi oni mogli ući u spor s ivanovcima i zašto bi im bilo u interesu te posjede konačno i uzeti u zalog. Naime, velik se dio njih nalazi upravo u bližjoj okolici današnjeg Ujudvara, vjerojatnog srednjovjekovnog posjeda ivanovaca.²⁰ Posjed se nije prestao spominjati promjenom upravitelja. Kao Nova Curia još se dva navrata spominje u kontekstu, odnosno posjedu Kaniških,²¹ a kasnije i u jednom sporu, kad im kralj Matija zabranjuje prodavati posjede koje su primili u zalog, među njima i Novu Curiu.²²

¹⁶ HUNYADI, PhD str. 134 – 138.; Vidi i već spomenute radove Lelje Dobronić i Blaženke Filipan-Žignić.

¹⁷ FEJÉR, Georgius, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomi IX. Vol. 7.*, Budimpešta, 1842., str. 374.-376. ; Kaniški su izuzetno utjecajna plemićka obitelj iz druge polovice 14. i 15. stoljeća, koja potječe od roda Osl, a kao što vidimo, identificira se upravo po svom matičnom posjedu.

¹⁸ FEJÉR, Georgius, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomi IX. Vol. 7.*, 467-469.

¹⁹ REIZSIG, Ede, „A Kanizsaiak a XV. században“, *Turul*, 1941 (dostupno na mrežnim stranicama: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Turul-turul-1883-1950-1/1941-17DDC/1941-12-17DDD/a-kanizsaiak-a-xv-szazadban-also-kozlemeny-17E32/> , 5.2.2018.); MOLNÁR László, „Adalékok a Kanizsai-család és névadó váruk Mohács előtti történetéhez“, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1987., str. 413–439.

²⁰ Za posjede Kaniških vidi: MOLNÁR, *Adalékok a Kanizsai-család és névadó váruk Mohács előtti történetéhez*, str. 424.

²¹ DL 15437.

²² DL 17789.

Također treba napomenuti da je uz Kaniške vezana jedna velika greška u međimurskoj historiografiji, koja se zadržala još od Rudolfa Horvata, a kasnije, poput mnogih krivih navoda, nekritički prepisivala.²³ Smatralo se da su Kaniški ušli u posjed Međimurja godine 1397., nakon Krvavog sabora križevačkog i pogubljenja Lackovića. Tome međutim nije tako, jer Kaniški dobivaju tek posjede Stjepana Lackovića od Simontornya, istoimenog nećaka Stjepana Lackovića Čakovečkog.²⁴ Je li ova zabuna utjecala i na zaključke povjesničara koji su se bavili Novom Curiom? Nije nemoguće. Da je Nova Curia Ivanovaca bila u današnjoj Hlapičini, a ne u Ujudvaru kraj Kaniže, vjerojatno bi je u tom razdoblju zadesila ista sudbina, samo bi posjedi završili u rukama Lackovića, Sečenjija ili Celjskih. Da su Kaniški imali posjede u Međimurju u vrijeme dok tim prostorom vladaju spomenute obitelji, to bi nesumnjivo bilo zabilježeno i u izvorima.

Pisane nam izvore u ovom slučaju potvrđuju i arheološki nalazi. Još su sedamdesetih godina 20. stoljeća te kasnije i 2011. godine u Ujudvaru izvršena iscrpna arheološka istraživanja koja su dala rezultate.²⁵ S druge strane, u Hlapičini arheoloških istraživanja nije bilo, niti je pronađen materijalni dokaz srednjovjekovne gradnje. Usmena svjedočenja o navodnim iskopavanjima i predmetima koji su odneseni u „neki muzej“, kakva nalazimo u pojedinim radovima,²⁶ ipak ne mogu poslužiti kao argument. Ako je možda na tom području i nešto iskopano i negdje odneseno, te tako ostalo u sjećanju lokalnog stanovništva, mi ne znamo je li riječ o srednjovjekovnim nalazima ili nalazima iz kasnijih stoljeća.

MEĐIMURSKI NOVI DVORI

Kroz čitav srednji vijek, koji se za područje Međimurja može pratiti još od početka 13. stoljeća, nema isprave koja bi spominjale Nove Dvore između Mure i Drave. S kraja tog razdoblja, u godini 1478., čak imamo i ispravu u kojoj su nabrojana sva imanja vlastelinstva označenog posjedima Čakovec i Štrigova, i gdje se navode sva naselja koja okružuju današnji toponim (Hlapičina, Mursko

²³ HORVAT, Rudolf, *Poviest Međimurja*, Čakovec, 1993., str. 41 – 44.

²⁴ SMIČIKLAS, Tadija, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije sv. XVIII*, Zagreb, 1990., str. 195, dok. 132; O tome vidi: TURK, Zoran, „Srednjovjekovno plemstvo Međimurja“, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin* 28, Zagreb – Varaždin, 2017., str. 332 – 335.

²⁵ O Arheološkim istraživanjima i nalazima vidi: SIMMER, Livia, „Az újudvari johannita konvent az okleveles források és a régészeti terepmunkák tükrében“, *Zalai muzeum* 20, Zalaegerszeg, 2012.

²⁶ Takva svjedočenja, sa slikom mještanke koja pokazuje na mjesto navodnog iskopa, bez ikakvih dodatnih objašnjenja i eventualne datacije navodno pronađenih predmeta donosi Tomo Blažeka u već spomenutom radu.

Središće, Selnica, Sveti Martin na Muri, Vrhovljan). Novih Dvora međutim nema.²⁷

Osmanski prodori i stalna opasnost koja započinje još u 15. stoljeću, kroz 16. stoljeće doživljava vrhunac i između ostalog, uzrokuju velike promjene na području između Mure i Drave. Nakon učestalih osmanskih napada na utvrdu Kanižu, Zrinski podižu obrambenu granicu na Muri, s nizom utvrda. Situacija se dodatno pogoršava godine 1600. kad Osmanlije osvajaju utvrdu Kanižu.²⁸ Čini se da jedna od takvim utvrdica bila podignuta i u Novim Dvorima, koji se navode kao *castellum Nova Curia*.²⁹ Razvili su se Novi Dvori i u *judicatus*, odnosno jednu od međimurskih malih upravnih središta. Također, kroz čitav novi vijek Novi Dvori su poznati kao i jedan od najvažnijih međimurskih *majura*, odnosno, gospodarskih upravljalista.³⁰ Nalazimo ih i na kartografskim izvorima 17. i 18. stoljeća, gdje su redovito označeni, bilo kao *Newhoff*³¹ ili nekom drugom inačicom, što također svjedoči važnosti toponima. Dakle, nema sumnje da u novom vijeku, posebno kroz 17. stoljeće Novi Dvori izrastaju u jednu važnu točku na imanju Zrinski, središte *judicatusa*, obrambenu utvrdu i gospodarsko središte. Objekti posjeda Novi Dvori korišteni su kasnije kao upravni majur grofova Feštetića, a u najnovije razdoblje i kao područna škola u Hlapičini.³²

Osim organizacijskih promjena na samom vlastelinstvu, to su razdoblje obilježile i velike promjene u strukturi stanovništva. Već opisani problemi u vidu čestih osmanskih upada te stradavanja stanovništva i posjeda koje isti vežu uz sebe,

²⁷ DL –DF 18143.

²⁸ O strategiji obrane od Osmanlija vidi: VÉGH, Ferenc, „Legradska i Međimurska kapetanija“ – dodaci vojnoj službi Nikole VII. Zrinskog“, *Podravina vol. 16*, Koprivnica, 2017., str. 59 – 70. i u članku navedena literatura.

²⁹ KISS, István N., *Monunemta Zrinyiana. Pars oeconomica. Tomus II. Insula Muraköz*, Budimpešta, 1991., str. 442.

³⁰ Za Međimurje u 16. i 17. stoljeću vidi: KISS, *Monumenta Zrinyiana*; GYULAI, Éva, HORVÁTH, Zita, TURBULY, Éva, *Gospodarstvo i društvo međimorskog vlastelinstva u 17.-18. stoljeću*, Arhiv Zaladske županije, Zalegerszeg, 2010.; TALAN, Andreja, *Međimurje u drugoj polovici 17. stoljeća: ljudi i gospodarstvo u povojačenom društvu*, diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011.; PETRIĆ, Hrvoje, „Prilozi poznavanju povijesti stanovništva Međimurja u vrijeme Zrinskih“, *Političko, kulturno i društveno djelovanje Zrinskih i Frankopana u Hrvatskoj*, Čakovec, 2011., 27-50.; ŠTEFANEC, Nataša, „Struktura posjeda na zrinskim imanjima i porezni popisi Međimurja i okolice (c. 1550. – c. 1610.)“, *Zbornik radova sa znanstvenog skupa Politička, kulturna i društvena djelatnost Zrinskih i Frankopana u Hrvatskoj*, Čakovec, 2011.

³¹ CANTELLI, Giacomo, *Parte della Schiavonia, overo Slavonia, aggiuntavi la Contea di Cillea e Windisch Mark abitate da popoli Slavini a Slavi*, 54 x 41 cm, Rim, 1690.; SPALLA, Giuseppe, *Alla sac.ra ces.a maesta di Leopoldo Primo imperatore. Porgo l'isola Murakes detta Zerina, & contiene questa tutto quel sito, che uiene rinchiuso frá li fiumi Mura & Drava dal' unione di essi, alle terre di Ratzcaniscia, e Drausardhel terminando quiui con linea retta dal' una & l'altra terra con la Stiria*, 21 x 48 cm, 1670.

³² Više o tome, kao i projektima koji su u sklopu objekta bili zamišljeni: FILIPAN – ŽIGNIĆ, *750 godina Novih Dvora*, str. 52 – 55.

nerijetko donose i godine gladi te razne epidemije koje nastupaju kao posljedica. Nemojmo konačno zaboraviti da je 16. stoljeće razdoblje naglog zahlađenja koje znanstvenici prepoznaju kao mini ledeno doba.³³ Prema jednom izvoru Međimurje je u jednoj od takvih epidemija izgubilo čak 12 000 stanovnika.³⁴ Iako je brojka vrlo vjerojatno pretjerana, gubici su sasvim sigurno bili veliki. Uostalom, to nije jedina epidemija koja je pogodila taj prostor. S druge strane, međimurski su gospodari itekako svjesni svih problema i primjerice Zrinski već po dolasku godine 1546. prostor naseljavaju svojim kmetovima s ostalih ugroženih i opustošenih posjeda, pa Međimurje unatoč gubicima ostaje gusto naseljeno u odnosu na ostale hrvatske krajeve.³⁵ Konačno, godine 1561. car Ferdinand daje Zrinskima i povlasticu u vidu 12 godina oslobođenja plaćanja poreza za sve novonaseljenje kmetove na područje Međimurja.³⁶ Vjerojatno je uslijed svih navedenih promjena došlo i do velikog naseljavanja područja Novih Dvora i uzdizanja u važan međimurski *majur*. Točan trenutak pojavljivanja u izvorima za sada ipak nije moguće odrediti, pa ne znamo ni postoji li toponim već u 16. ili tek u 17. stoljeću.

KAKO JE NOVOVJEKOVNI MAJUR POSTAO SREDNJOVJEKOVNI SAMOSTAN?

Ako nam izvori govore da u Međimurju nema lokaliteta s imenom Nova Curia ili Novi Dvori sve do 17. ili eventualno 16. stoljeća, kako je došlo do zaključka, a konačno i konsenzusa u hrvatskoj historiografiji da je upravo na području današnje Hlapičine sjedište preceptorata ivanovaca? Kako bismo odgovorili na pitanje, moramo redom analizirati literaturu koja je došla do tih zaključaka. Svi kasniji radovi uglavnom su nekritički prepisivali zaključke Lelje Dobronić, pa ćemo od njenih radova i krenuti. U svojoj vrlo ozbiljnoj studiji,³⁷ koja je uvelike temelj i za kasniju knjigu,³⁸ navodi brojnu literaturu koja se i prije nje bavila Novom Curijom, poput Butorca koji je smješta u selo Pašijan, Szabe u Novsku i

³³ O tom modelu uzročno – posljedničnih veza vidi: JURKOVIĆ, Ivan, „Model uzročno-posljedičnih veza osmanske ugroze, klimatskih nepogoda, gladi i kuge na privredu hrvatskih i slavonskih vlastelinstava u zadnjim desetljećima 15. i tijekom 16. stoljeća“, *Tabula : časopis Filozofskog fakulteta, Sveučilište Jurja Dobrića u Puli, No.12, Pula, 2014.*, str. 139 – 149.

³⁴ SAMU, Barabás, *Codex epistolaris et diplomaticus comitis Nicolai de Zrinio*, Budimpešta, 1899., str. 288 – 289; Josip Adamček smatra da je to gotovo polovina stanovništva Međimurja tada.

³⁵ ADAMČEK, Josip, *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV do kraja XVII stoljeća*, Zagreb, 1980., str. 258.

³⁶ ŠTEFANEC, Nataša, *Heretik Njegova Veličanstva: povijest o Jurju IV. Zrinskom i njegovu rodu*, Zagreb, 2001. str. 105.

³⁷ DOBRONIĆ, *Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj*.

³⁸ DOBRONIĆ, *Templari i ivanovci u Hrvatskoj*.

konačno, Kukuljevića u Međimurje, kao posjed vitezova templara.³⁹ Svjesna različitih teorija, autorica je očito svoj zaključak uglavnom temeljila na novovjekovnim analizama i izvorima, koristeći čak i zapise geodeta iz 19. stoljeća.⁴⁰ Ona konačno zaključuje da je selo Hlapičina izraslo iz nekadašnjih Novih Dvora, što je zapravo krivo. Pokazali smo već da se Hlapičina na tom području spominje i prije Novih Dvora, još u srednjem vijeku, dok nam brojni izvori iz razdoblja 17. stoljeća spominju oba mjesta istovremeno. Hlapičina je selo, dok je Nova Curia majur i kaštel, s podložnim kmetovima. Istina je doduše da je u jednom trenutku opstalo isključivo ime Hlapičina, vjerojatno tek krajem 19. ili početkom 20. stoljeća. Što se još starijih narativnih izvora tiče, dobro je primijetila da Bedeković u svojoj knjizi⁴¹ vrlo vjerojatno koristi podatke Martina Szentivanya iz 1697,⁴² koji navodi kao mjesto ivanovaca Novu Curiu, *propre Chaktornya castrum*.⁴³ Ako potražimo još stariji zapis, dovest će nas do Petra Pazmana, koji prvi godine 1629. za ivanovce navodi da su smješteni u mjestu *Nova Curia alias Uj-Udvar propre Chaktornya castrum*.⁴⁴ Ako sagledamo vrijeme nastanka tog prvog izvora koji svjedoči o Novim Dvorima, primijetit ćemo da je nastao 436 godina nakon što ivanovci dobivaju taj posjed i 247 godina nakon što je isti kao zalog prešao u ruke Kaniških, što je popriličan vremenski odmak. Petar Pazman je mađarski isusovac rodom iz Transilvanije, a školovao se u Beču i Rimu, sve dok nije završio na dvoru ostrogonskog nadbiskupa, što konačno 1617. postaje i sam. Godine 1629. postaje i kardinal. Nema dakle sumnje da je riječ o visokoškolovanom čovjeku koji je itekako upoznat s vjerskim i političkim životom Ugarskog kraljevstva.⁴⁵ Međutim, isto tako treba znati da se okolnosti u prvoj polovici 17. stoljeća znatno razlikuju od vremena kada su ivanovci boravili u Novoj Curiji. Već spominjana Osmanska opasnost koja traje još od druge polovice 15. stoljeća rezultirala je brojnim, već navedenim promjenama, a konačno godine 1600. i osvajanjem utvrde Kaniže.

³⁹ DOBRONIĆ, *Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj*, str. 24.

⁴⁰ Isto, str. 25; Autorica također koristi i lokalne predaje, koje nećemo ovdje analizirati jer su dio priče koja se tiče šireg područja od današnjeg Međimurja.

⁴¹ BEDEKOVIĆ, Josip, *Natale Solum Magni Ecclesiae Doctoris Sancti Hieronymi : In Ruderibus Stridonis Occultatum, Probatorum Nihilominus Historicorum, Et Geographicorum Opinionibus, Ac Brevis Illyricanae Chronologiae Adjumento Erutum, Atque Cum Vita Ejusdem*, Bečko Novo Mjesto, 1752., str. 281, 294.

⁴² DOBRONIĆ, *Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj*, str. 25.

⁴³ SZENTIVANYI, Martini, *Dissertatio paralipomenonica rerum memorabilium Hungarie ex parte prima decades tertie, Curiosiorum & Selectiorum, Variarum Scientiarum Miscellaneorum*, Trnava, 1699., str. 109.

⁴⁴ PÁZMÁNY, Péter, *Acta et Decreta Synodi Dioecesanæ Strigoniensis celebr.*, Trnava, 1629., str. 113.

⁴⁵ Osnovno o Pazmanu vidi: CHISHOLM, Hugh (ur.), "Pázmány, Péter". *Encyclopædia Britannica*. 21 (11th ed.). Cambridge University Press, 1911.

I tako u momentu dok Pazman nabraja sjedišta ivanovaca, na razdaljini manjoj od 50 kilometara imamo dva istoimena lokaliteta. Jedan je već desetljećima pod kontrolom Osmanlija, dok je drugi važan majur i granično utvrđenje, te je zaradio svoje mjesto, i doslovno i figurativno, na karti Ugarske. Nije teško zaključiti zašto je Pazman napisao da je riječ o Novim Dvorima u Međimurju, točnije, u blizini utvrde Čakovec. To su u tom trenutku glavni, a možda i jedini Novi Dvori u Zali koje on poznaje.⁴⁶ Sve kasnije interpretacije i navodi povjesničara jednostavno su proizašli iz njegova navoda.

Istraživačima je zanimljiva i simbolika iz crkve sv. Martina u Svetom Martinu na Muri, te su je mnogi dovodili u vezu s viteškim redovima iz obližnjih Novih Dvora,⁴⁷ međutim, ona je građena u drugoj polovici 15. stoljeća, gotovo 100 godina nakon što su posjedi ivanovaca iz Nove Curie založeni. To na koncu i upozorava Lelja Dobronić sama. Čini se da su pogrešni rezultati povjesničara u ovom slučaju doveli i do krivih tumačenja povjesničara umjetnosti, jer naše je mišljenje da križ na svodu crkve nije malteški.

Gotovo se paralelno u našoj historiografiji razvijala i verzija po kojoj je riječ o templarskom posjedu koji je kasnije pripao ivanovcima. Prvi je o tome pisao već spominjani Ivan Kukuljević, na kojeg se pozvao kasnije i Eduard Peričić, a i Zsolt Hunyadi smješta templare na područje Svetog Martina na Muri.⁴⁸ On ih navodi među onim posjedima koji su kao templarski pripali ivanovcima, te se poziva na

⁴⁶ Neistražena je i eventualna veza između stanovništva Ujudvara kraj Kaniže i današnje Hlapičine. Je li moguće da je stanovništvo povlačeći se pred Osmanlijama završilo na području današnje Hlapičine, pa tako prenijelo i ime?

⁴⁷ KORUNEK, Marijana, „Župna crkva sv. Martina biskupa u Svetom Martinu na Muri“, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 33/34(33/34), Zagreb 2009., str. 123.; Autorica zaključuje: „Postavljanje reljefnoga klesarskog znaka na svod crkvenog svetišta poprilično je neuobičajeno, pa možda možemo pretpostaviti da je ovdje ipak riječ o znaku donatora, a tada bi trebalo ići u smjeru obližnjeg posjeda Ivanovaca Nova curiae. Kao potvrdu tomu treba uzeti i simboliku viteških redova koja se donekle prepoznaje u oblikovanju križa iznad četvorine na ovom znaku, te u zrcalno postavljenim slovima »J« i »D« između kojih je ljiljan, a koji se nalaze na štitu koji nosi anđeo na 5. konzoli. Istovjetan znak kao na trećemu zaglavnom kamenu ove crkve nalazi se i na jednoj konzoli u neogotičkoj župnoj crkvi u Macincu, koja je tamo sekundarno ugrađena sa starijeg, srušenog objekta.“; Iste zaključke donose i Tomica Blažeka i Blaženka Filipan-Žignić u navedenim djelima; Ista autorica ipak u svojoj disertaciji zaključuje da „...imamo tek sporadične navode o drugim crkvenim redovima. Tako se templari navode u Cirkovljanu i Podturnu, ivanovci u Hlapičini i Macincu, a benediktinci u Štrigovi. Potrebno je napomenuti da utjecaj tih crkvenih redova u ovim krajevima do danas nije pobliže definiran, a postojanje njihovih samostana nije potkrijepljeno materijalnim ostacima...“; Vidi: KORUNEK, Marijana, *Razvoj kompleksa pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije i svih svetih u Šenkovcu (1376 - 1786) u svjetlu povijesnih i arheoloških istraživanja*, doktorska disertacija, Filozofska fakulteta, Maribor, 2015., str. 12.

⁴⁸ HUNYADI, Zsolt, „The Hospitallers in the kingdom of Hungary: houses, personnel, and a particular activity up to c. 1400“, *The Crusades and the Military Orders: expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity; in memoriam Sir Steven Runciman (1903 - 2000)*, Budimpešta, 2001., str. 256

članak Pála Engela iz istog zbornika, međutim, Engel u svom članku navodi da je riječ o *Szentmartonu* u Slavoniji, odnosno Našicama.⁴⁹ Još jedan *Szentmarton* koji Engel navodi, odnosi si ne današnju Božjakovinu.⁵⁰ Nije to jedini članak u kojem Hunyadi smješta templare uz Muru,⁵¹ međutim, čini se da je on pod utjecajem zaključaka Kukuljevića, Lelje Dobronić i Engela, a poznavajući vijesti o viteškim redovima uz Muru, jednostavno zaključio da je riječ o Svetom Martinu uz rijeku Muru, bez da je previše ulazio u detalje.

Eduard Peričić je svoju priču temeljio na Kukuljeviću, koji kod nabiranja posjeda templara koji su pripali ivanovcima citira isprave iz 14. stoljeća,⁵² međutim, pregledom tih isprava nigdje se ne spominju Novi Dvori. Vjerojatno je Kukuljević kombinirao navode narativnih izvora i predaje s činjenicom da su neki posjedi templara zbilja pripali ivanovcima. Konkretnih izvora koji bi tako nešto sugerirali za sada ne pronalazimo, međutim, ne možemo ni potpuno odbaciti takvu mogućnost. Moguće je da je tu zbilja bio, makar na kratko, red templara i da bi njihovi posjedi nakon ukidanja pripali najbližem ivanovečkom preceptoratu. Moguće da ti posjedi nikad nisu od ivanovaca bili korišteni, niti je kasnije iste zauzela obitelj Kaniški, ipak, toponim bi nekako ostao do novog vijeka. Međutim, to je samo nagađanje.

ZAKLJUČAK

Prilično je jasno kad se pogledaju svi izvori, diplomatski i narativni, da je u slučaju Nove Curie, odnosno Novih Dvora, došlo do zamjene toponima koja se kasnije samo prepisivala. Novi Dvori kraj Hlapičine prema dostupnim su izvorima novovjekovni toponim, *majur* međimurskih vlastelina, protutorski kaštel⁵³ i u nekim periodima i središte jednog od međimurskih *judicata*. U određenom trenutku prevladao je toponim Hlapičina, koji je suprotno pretpostavkama stariji od toponima Novi Dvori. Srednjovjekovna Nova Curia ivanovaca sasvim je sigurno današnji Újudvar kraj Kaniže. Osim što nas u tom smjeru vode isprave, dodatni su argument i arheološka istraživanja. Zbog promjena koje na tom području

⁴⁹ ENGEL, Pál, „The estates of the Hospitallers in Hungary at the end of the Middle Ages“, *The Crusades and the Military Orders: expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity; in memoriam Sir Steven Runciman (1903 - 2000)*, Budimpešta, 2001., str. 297.

⁵⁰ Isto, str. 295

⁵¹ HUNYADI, *The formation of the territorial structure of the Templars and Hospitallers in the medieval Kingdom of Hungary*.

⁵² NAGY Imre, *Anjoukori okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis. I. (1301–1321)*, Budimpešta, 1878., str. 376, 390.

⁵³ Ne možemo doduše znati o kakvoj vrsti utvrđenja je riječ, pošto nisu izvršena arheološka istraživanja.

donosi 16. stoljeće, u narativnim je izvorima došlo do zabune, koja je kasnije i rezultirala pogrešnim navodima povjesničara.

Znači li to da uz Međimurje, pa i pojas svetog Martina uz Muru (Podturen, Mursko Središće, Sveti Martin na Muri) nisu vezani viteški redovi? Za sada se čini da nisu, međutim, postoji niz župa u Međimurju, poput Cirkovljana, Macinca, Podturna i Svetog Martina na Muri, uz koje se kroz predaje ili spomenice vežu viteški redovi.⁵⁴ Zanimljivo je da svi spomenuti lokaliteti čuvaju i gotičku graditeljsku baštinu. Ostavštinu 15. stoljeća uglavnom dugujemo graditeljskim zahvatima Celjskih, odnosno graditeljskom krugu koji je djelovao i po izumiranju te obitelji 1456. godine. Celjski, a i njihovi kapetani Lamberg(er) aktivno sudjeluju u ratovima s Osmanlijama. Jesu li možda oni ili njihovi graditelji, u vrijeme ponovnog buđenja križarskog duha u Europi, u narodu ostali u sjećanju koje se kroz stoljeća iskrivilo i pretvorilo u viteške redove? Osim gospodara i upravitelja iz 15. stoljeća do podrijetla vijesti o viteškim redovima nas možda mogu odvesti i Haholdi, rod koji Međimurjem gospodari veći dio 13. stoljeća, čiji predstavnik se prilikom ulaženja u posjed Lendave 1192. godine naziva *Miles religiosius Parochiae Saladiensis*⁵⁵. Je li taj rod njemačkog podrijetla možda imao veze s viteškim redovima, jesu li možda i sami sudjelovali u nekom od pohoda u Svetu Zemlju? Za sada možemo tek nagađati. Nova arhivska i arheološka istraživanja vjerojatno bi slična nagađanja potvrdila ili odbacila.

IZVORI I LITERATURA

NEOBJAVLJENI IZVORI:

1. Diplomataikai léveltár, MKA, Acta jesuitica, 27
2. Diplomataikai levéltár, Kincstári levéltárból, MKA, Neo-regestrata acta, 15437
3. Diplomataikai levéltár, Kincstári levéltárból, MKA, Neo-regestrata acta, 17789
4. Diplomataikai levéltár, Kincstári levéltárból, MKA, Neo-regestrata acta, 18143

⁵⁴ Vidi: KORUNEK, Župna crkva sv. Martina biskupa u Svetom Martinu na Muri; RAZUM, Stjepan (pr.), *Spomenica župe Pohoda Blažene Djevice Marije u Macincu*, Zagreb, 2015.; KORUNEK, Marijana, MARCIUŠ, Branka, KOVAČ, Josip, „Kapela i Trg sv. Lovre u Cirkovljanu“, *Portal : godišnjak Hrvatskoga restauratorskog zavoda*, (6.), Zagreb, 2015., str. 53 – 65; PEŠKAN, Ivana, PASCUTTINI - JURAGA, Vesna, *Prikaz ljudske glave u srednjovjekovnoj kamenoj plastici na području sjeverozapadne Hrvatske. Starohrvatska prosvjeta*, III(41), Zagreb, 2014., str. 231-240.

⁵⁵ MAYER, László – MOLNÁR, András (ur.), *Viri za zgodovino Prekmurja. Források a Muravidék történetéhez. Zbirka dokumentov*, sv.1, Szombathely – Zalaegerszeg, 2008., str. 37-39.

OBJAVLJENI IZVORI:

1. Georgius FEJÉR, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, Tomus II*, Budimpešta, 1829.
2. Georgius FEJÉR, *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomus IX. Vol. 7.*, Budimpešta, 1842.
3. István N. KISS, *Monunemta Zrínyiana. Pars oeconomica. Tomus II. Insula Muraköz*, Budimpešta, 1991., str. 442.
4. László MAYER, – András MOLNÁR, (ur.), *Viri za zgodovino Prekmurja. Források a Muravidék történetéhez. Zbirka dokumentov, sv.1*, Szombathely – Zalaegerszeg, 2008., str. 37-39.
5. Imre NAGY, *Anjoukori okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis. I. (1301–1321)*, Budimpešta, 1878.
6. Barabás SAMU, *Codex epistolaris et diplomaticus comitis Nicolai de Zrinio*, Budimpešta, 1899.
7. Tadija SMIČIKLAS, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije sv. XVIII*, Zagreb, 1990.

NARATIVNI IZVORI:

1. Josip BEDEKOVIĆ, *Natale Solum Magni Ecclesiae Doctoris Sancti Hieronymi : In Ruderibus Stridonis Occultatum, Probatorum Nihilominus Historicorum, Et Geographicorum Opinionibus, Ac Brevis Illyricanae Chronologiae Adjumento Erutum, Atque Cum Vita Ejusdem*, Bečko Novo Mjesto, 1752.
2. Péter PÁZMÁNY, *Acta et Decreta Synodi Dioecessanae Strigoniensis celebr.*, Trnava, 1629.
3. Martini SZENTIVANYI, *Dissertatio paralipomenonica rerum memorabilium Hungariae ex parte prima decades tertie, Curiosiorum & Selectiorum, Variarum Scientiarum Miscellaneorum*, Trnava, 1699.

KARTOGRAFSKI IZVORI:

1. Giacomo CANTELLI, *Parte della Schiavonia, overo Slavonia, aggiuntavi la Contea di Cillea e Windisch Mark abitata da popoli Slavini a Slavi*, 54 x 41 cm, Rim, 1690.
2. Giuseppe SPALLA, *Alla sac.ra ces.a maesta di Leopoldo Primo imperatore. Porgo l'isola Murakes detta Zerina, & contiene questa tutto quel sito, che uiene rinchiuso frá li fiumi Mura & Drava dal' unione di essi, alle terre di Ratzcaniscia, e Drausardhel terminando quiui con linea retta dal' una & l'altra terra con la Stiria*, 21 x 48 cm, 1670.

LITERATURA:

1. Josip ADAMČEK, *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV do kraja XVII stoljeća*, Zagreb, 1980.
2. Tomo BLAŽEKA, „Ivanovci (malteški vitezovi) na tlu Hrvatske i Međimurja“, *Donjomeđimurski zbornik vol. 2*, Prelog, 2015., str. 105 – 113.
3. Hugh CHISHOLM (ur.), „Pázmány, Péter“. *Encyclopædia Britannica*. 21 (11th ed.). Cambridge University Press, 1911.
4. Lelja DOBRONIĆ, „Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj“, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, Zagreb, 1984.
5. Lelja DOBRONIĆ, *Templari i ivanovci u Hrvatskoj*, Zagreb, 2002.
6. Pál ENGEL, „The estates of the Hospitallers in Hungary at the end of the Middle Ages“, *The Crusades and the Military Orders: expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity; in memoriam Sir Steven Runciman (1903 - 2000)*, Budimpešta, 2001.
7. Blaženka FILIPAN-ŽIGNIĆ, *750 godina Novih Dvora i Hlapičine*, Mursko Središće, 2016.
8. Éva GYULAI, Zita HORVÁTH, Éva TURBULY, *Gospodarstvo i društvo međimorskog vlastelinstva u 17.-18. stoljeću*, Zalegerszeg, 2010.
9. Rudolf HORVAT, *Poviest Međimurja*, Čakovec, 1993.
10. Zsolt HUNYADI, „The Hospitallers in the kingdom of Hungary: houses, personnel, and a particular activity up to c. 1400“, *The Crusades and the Military Orders: expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity; in memoriam Sir Steven Runciman (1903 - 2000)*, Budimpešta, 2001.
11. Zsolt HUNYADI, „Milites Christi in the medieval kingdom of Hungary: a historiographical overview“, *Chronica: Annual of the Institute of History, University of Szeged* 3, 2003., str. 50 – 57.
12. Zsolt HUNDYADI, *Hospitallers in the Medieval Kingdom of Hungary c1150-1387*, CEU, Budimpešta, 2004.
13. Zsolt HUNYADI, „The formation of the territorial structure of the Templars and Hospitallers in the medieval Kingdom of Hungary“, *Die geistlichen Ritterorden in Mitteleuropa : Mittelalter*, Brno, 2011 s. 183-197.
14. Ivan JURKOVIĆ, „Model uzročno-posljedičnih veza osmanske ugroze, klimatskih nepogoda, gladi i kuge na privredu hrvatskih i slavonskih vlastelinstava u zadnjim desetljećima 15. i tijekom 16. stoljeća“, *Tabula : časopis Filozofskog fakulteta, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli*, No.12, Pula, 2014., str. 139 – 149.
15. Vladimir KALŠAN, *Međimurska povijest*, Čakovec, 2006.
16. Marijana KORUNEK, „Župna crkva sv. Martina biskupa u Svetom Martinu na Muri“, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 33/34(33/34), Zagreb 2009.

17. Marijana KORUNEK, *Razvoj kompleksa pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije i svih svetih u Šenkovcu (1376 - 1786) u svjetlu povijesnih i arheoloških istraživanja*, doktorska disertacija, Filozofska fakulteta, Maribor, 2015.
18. Marijana KORUNEK, Branka MARCIUŠ, Josip K OVAČ, „Kapela i Trg sv. Lovre u Cirkovljanu“, *Portal : godišnjak Hrvatskoga restauratorskog zavoda*, (6.), Zagreb, 2015., str. 53 – 65.
19. Miha KOS, „Templarji na Slovenskem : prispevek k reševanju nekaterih vprašanj srednjeveške zgodovine Prekmurja, Bele Krajine in Ljubljane“, *Zbirka Zgodovinskega časopisa 13*, Ljubljana, 1995.
20. Ivan KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, *Priorat vranski sa vitezi templari i hospitalci sv. Ivana u Hrvatskoj*, Zagreb, 1886.
21. László MOLNÁR „Adalékok a Kanizsai-család és névadó várak Mohács előtti történetéhez“, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1987., str. 413–439.
22. Ivana PEŠKAN, Vesna PASCUTTINI - JURAGA, „Prikaz ljudske glave u srednjovjekovnoj kamenoj plastici na području sjeverozapadne Hrvatske“, *Starohrvatska prosvjeta*, III(41), Zagreb, 2014., str. 231-240.
23. Eduard PERIČIĆ, „Vranski prior Ivan od Paližne i Petar Berislavić“, *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, Zadar, 1971., str. 239-320.
24. Hrvoje PETRIĆ, „Prilozi poznavanju povijesti stanovništva Međimurja u vrijeme Zrinskih“, *Političko, kulturno i društveno djelovanje Zrinskih i Frankopana u Hrvatskoj*, Čakovec, 2011., 27-50.
25. Stjepan RAZUM, (pr.), *Spomenica župe Pohoda Blažene Djevice Marije u Macincu*, Zagreb, 2015.
26. Ede REISZIG, *A jeruzsálemi Szen János lovagrend Magyarországon [Red vitezova svetog Ivana Jeruzalemskom u Mađarskoj]*, 2 vols ,Budapest, 1925-28.
27. Ede REISZIG, „A Kanizsaiak a XV. században“, *Turul*, Budimpešta, 1941. (dostupno na mrežnim stranicama: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Turul-turul-1883-1950-1/1941-17DDC/1941-12-17DDD/a-kanizsaiak-a-xv-szazadban-elso-kozlemany-17E32/> , 5. 2. 2018.).
28. Lívia SIMMER, „Az újudvari johannita konvent az okleveles források és a régészeti terepmunkák tükrében“, *Zalai muzeum 20*, Zalaegerszeg, 2012.
29. Franjo ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, Zagreb, 1993.
30. Nataša ŠTEFANEC, *Heretik Njegova Veličanstva: povijest o Jurju IV. Zrinskom i njegovu rodu*, Zagreb, 2001.
31. Nataša ŠTEFANEC, „Struktura posjeda na zrinskim imanjima i porezni popisi Međimurja i okolice (c. 1550. – c. 1610.)“, *Zbornik radova sa znanstvenog skupa Politička, kulturna i društvena djelatnost Zrinskih i Frankopana u Hrvatskoj*, Čakovec, 2011.

32. Andreja TALAN, *Međimurje u drugoj polovici 17. stoljeća: ljudi i gospodarstvo u povojačenom društvu*, diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011.
33. Zoran TURK, „Srednjovjekovno plemstvo Međimurja“, Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin 28, Zagreb – Varaždin, 2017., str. 305 – 352.
34. Ferenc VÉGH, „Legradaska i Međimurska kapetanija“ – dodaci vojnoj službi Nikole VII. Zrinskog“, *Podravina vol. 16*, Koprivnica, 2017., str. 59 – 70.
35. Joško ZANINOVIĆ, „Ivanovci (malteški vitezovi) na tlu Hrvatske do 1526. godine (povijesni pregled)“, *Croatia Christiana periodica, Vol.17 No.31*, Zagreb, 1993., str. 25 – 41.
36. Ivan ZELKO, „Doneski k prekmurski zgodovini (Viteški redovi)“, *Časopis za zgodovinu i narodopisje XXXI*, Maribor, 1936., str. 68-69.

MREŽNE STRANICE:

1. natuknica „majur“, *Hrvatska enciklopedija*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38219>, 22. 4. 2018.

SAŽETAK

NOVA CURIA IVANOVACA - KAKO JE NOVOVJEOVNI MAJUR POSTAO SREDNJOVJEOVNI SAMOSTAN

Još od 19. stoljeća hrvatska historiografija u Međimurje smješta viteške redove, a do danas se zadržalo mišljenje da je toponim Novi Dvori na području današnje Hlapičine bio dom ivanovaca. Prateći rezultate mađarske i slovenske historiografije, rezultate arheoloških istraživanja te analizirajući izvore dolazimo do zaključka da se srednjovjekovni preceptorat Nova Curia zapravo nalazio na području današnjeg Újudvara kod Velike Kaniže. U nastavku rada bavimo se istoimenim toponimom u Međimurju te dokazujemo da se isti nije ni pojavljivao u izvorima u srednjem vijeku, već se javlja nakon turbulencija koje 16. stoljeće donosi. Tada su zbog osmanske opasnosti Međimurje počele pogađati brojne promjene koje su se odrazile na organizaciju vlastelinstva te samu strukturu stanovništva. Konačno, prateći narativne izvore pokušavamo odgonetnuti i kako je moglo doći do pogreške u 17. stoljeću, odnosno, kako je novovjekovno gospodarsko središte postalo srednjovjekovni samostan. Za kraj nudimo moguće izvore mitova i vijesti o viteškim redovima u Međimurju te samim time i smjerove budućih istraživanja.

Ključne riječi: ivanovci; Nova Curia; Međimurje; Újudvar; Hlapičina; viteški redovi.

SUMMARY

NOVA CURIA OF THE ORDER OF SAINT JOHN – HOW A MODERN PERIOD *MAJUR* BECAME A MEDIEVAL MONASTERY

Since the 19th century, Croatian historiography located in Međimurje military orders, and to this day remained the opinion that the toponym Novi Dvori in the area of today's Hlapičina was home of the Order of Saint John. After consulting the results of Hungarian and Slovene historiography, the results of archeological excavations and after analyzing the sources, we come to the conclusion that the medieval presbytery of Nova Curia was actually in the area of today's Újudvar nearby Velika Kaniža. In the continuation of the paper, we are analyzing the toponym of the same name in Međimurje, and we prove that it did not even appear in sources in the Middle Ages, but occurs after the turbulence of the 16th century. At that time, due to the Ottoman threat, in the area of Međimurje happened numerous changes that affected the organization of the possession and the structure of population. Finally, by analyzing the narrative sources, we are trying to figure out, why the mistake occurred in 17th century, and how a modern period manor house became a medieval monastery. Finally, we try to explain the possible origins of myths and legends about the military orders in the area of Međimurje, and thus directions for future researches.

Key words: Order of Saint John; Nova Curia; Međimurje County; Újudvar; Hlapičina; Military Orders.